

Høsten i Danmark i sidste Tiaar.

Bureauchef Rubins Foredrag i Landhusholdnings-selskabet over Prisen paa Jord og Paavisningen af et betydeligt Prisfald og af ikke uvæsentlige Forskjelligheder i Forholdet mellem Landsdelene indbyrdes, leder naturlig Tanken hen paa en Undersøgelse af Landbrugets Produktions Forhold og deres Udvikling i samme Tidsrum.

Det er fra de aarlige statistiske Arbejder tilstrækkelig bekjendt, at vor Produktion af Fedevarer er stegen meget betydelig og stiger Aar for Aar omtrent i samme Forhold som Produkternes Prisfald, men lige saa bekjendt er det, at denne Produktions Forøgelse ledsages af en lignende Bevægelse i Indførslen af Korn og Foderstoffer, og hvis denne udelukkende bærer den forøgede Produktion, kan man næppe sige, at den hviler paa et absolut sundt og naturligt Grundlag.

En samlet Oversigt over de af statistisk Bureau udgivne aarlige Høstberetninger i det sidste forløbne Tiaar maa derfor være oplysende og vil i hvert Fald kunne give os Underretning, om der er en kjendelig Fremgang i Høstudbyttet eller ikke. At der næppe kan være nogen Fremgang i Høstens Værdi nu mod tidligere, vil man paa Forhaand kunne skjønne, begrundet i Produkternes Prisfald, men kan der paavises en kjendelig Produktions Forøgelse, vil en saadan have den Betydning med Hensyn til Fremtiden, at man herpaa kan bygge Forhaabninger om, at man mere og mere maa evne at frigjøre sig for de store Efterspørgsler af fremmede Foderstoffer, hvad

dog i Hovedsagen maa bidrage til at kunne hæve selve »Jordrenten«. Dette Spørgsmaal trænger sig saa meget mere frem, som det i Øjeblikket i hvert Fald synes nødvendigt at foretage en delvis Indskrænkning i Produktionen af Fedevarer.

Det Materiale, der her er benyttet, er som nævnt »Høsten i Danmark«, Aargangene 1883—1894. Treaaret 1883—85 er benyttet som Udgangspunkt til Sammenligning med de følgende 3 Treaar. Treaaret 18⁸³/₈₅ var gode Høstaar og Prisforholdene, særlig i de to første, ret gode, sammenlignet med de efterfølgende og danner saaledes et Udgangspunkt for Sammenligningen, der stiller jevn store Fordringer til de senere Aar, naar disse maa vise en kjendelig Fremgang. Aarrækken 18⁸⁶/₉₄ rummer gode saa vel som daarlige Høstaar, disse sidste karakteriseres, særlig for de østlige og sydlige Øers Vedkommende, af Aarene 1888 og 1894. Aaret 1888 med dets kolde, fugtige og solfattige Sommer nedbragte de nævnte Landsdeles Sommer-Temperatur 1° under Middelvarmen og stillede dem saaledes i klimatisk Henseende i Niveau med Landets nordligste Egne. Aaret gav derfor, om end ikke et slet Foldudbytte, saa en meget slet Kvalitet, ligesom en mislykket Roeavl af de fordringsfulde Arter Sukker- og Runkel-Roer var en naturlig Følge heraf. I Modsætning hertil havde det andet »Misvækst-aar«, der var mest ødelæggende for Sjælland, en varm og solklar Sommer, der kun manglede passende Nedbør for at kunne afgive en fortrinlig Høst, men Tørken begyndte alt meget tidlig paa Vaaren, og de skjæbnesvangre Følger forøgedes ved en snefattig Vinter. Disse to Aar ere Aarrækkens ringeste, om de end begge ere mere udprægede for Landets østlige Landsdele end for de vestlige og nordlige. I det Hele taget fremviser vort Land, trods dets Lidenhed ofte en betydelig Forskjel mellem Landsdelene indbyrdes i de samme Aar; særlig udpræget i den Retning er Aaret 1887, der for flere Afgroders Vedkommende gav 20 Procent over Middelhøst paa Øerne, me-

dens de samme Afgrøder gav op til 25 Procent under Middelhøst i Nordjylland. Særlig gode Høstaar for hele Landet var Aarene 1890, 1891 og 1892; af disse udmærker 1891 sig ved at have givet den højest opnaaede Høst-Værdi, idet denne er ansat til 355 Mill. Kr., eller 102 Mill. over Høsten 1888. Hertil maa imidlertid bemærkes, at saavel selve Høstudbyttet som dets høje Værdisættelse for store Landsdeles Vedkommende var meget nominel, idet en meget vaad Høst formindskede og forringede Udbyttet saaledes, at dette gav tarvelige og ofte uafhængelige Salgsvarer, der ikke kunde drage Fordel af Aarets ualmindelig høje Kornpriser.

Med Hensyn til det relative Forhold i Høstudbyttet maa det bemærkes, at Besaanings-Arealerne have forandret sig ret betydeligt, saaledes er Hvedearealet som Helhed indskrænket; det samme er i meget større Omfang sket med Afgrøderne Bælgsæd, Raps og Boghvede, om Indskrænkningen end er ulige fordelt for de enkelte Landsdeles Vedkommende. Derimod har der fundet en Udvidelse Sted i Besaaningen for Rug, Havre og særlig for Blandsæd; endvidere for Kartofler og Høsten af Agerhø, og den største Udvidelse har fundet Sted for Rodfrugter, der i Gjennemsnit for hele Landet er stegen til det tredobbelte. Sammenligningen fra Aar til andet besværliggjøres endvidere noget ved at Statistisk Bureau hidtil kun har foretaget Undersøgelse af Arealernes Benyttelse med temmelig store Mellemrum, nemlig 1871, 1876, 1881 og 1888, i hvilket sidste Tidsrum der særlig viser sig temmelig væsentlige Forandringer i Arealbenyttelsen, af hvilken Aarsag de Udvidelser eller Formindskelser, der have fundet Sted i Tiaaret før og med 1889 først vise sig i Høstudbyttet 1890. Dette Forhold forrykker dog næppe Grundlaget for selve Beregningen eller Oversigten over Udviklingen i sin Helhed, idet Udgangspunkterne og Afslutningen af Aarrækken ligge omtrent lige langt fra Decenniet, hvori Arealberegningerne ere udførte; men da det forandrede Grundlag for Beregningerne, Arealets Benyttelse, først

ændres i 1890, vil det som Følge heraf være nødvendigt at iagttage Resultaterne for Aarrækken 1886—88 med nogen Varsomhed.

Hvedehøsten*) er, som naturlig begrundet i denne Kornsorts stærke Prisfald, gaaet tilbage, idet der Landet over høstes c. 9 pCt. mindre end tidligere. Tilbagegangen er størst i de Egne af Landet, der egentlig ikke egne sig for Dyrkning af denne Sædart, saaledes er Nedgangen i det nordlige Jylland 38 pCt. og i Sydvest-Jylland endog 41 pCt. Disse Landsdeles Hvedeavl have som bekjendt imidlertid aldrig været af Betydning, hverken for de vedkommende Landsdele eller for Landet, hvorfor denne store lokale Nedgang er af underordnet Betydning. I Modsætning hertil finder der en Forøgelse Sted af 20 pCt. i Sydøst-Jylland, hvad forbavser saa meget mere, som Landets egentlige Hvedeegne alle have en synlig Nedgang; denne er mindst paa Fyen, c. 6 pCt., der saaledes danner en Overgang mellem Lolland-Falster, hvor Nedgangen er c. 10 pCt. og Sjælland, hvor den er størst, nemlig c. 16 pCt. Medens Nedgangen i hele Landets Høstudbytte fra 1883—85 til 1892—94 saaledes er c. 9 pCt., er Værdien deraf gaaet langt mere ned, nemlig med 27 pCt. Hvedeavlen spiller saaledes en langt mindre dominerende Rolle i Sammenligning med tidligere. Trods det store Foldudbytte Hveden kan give, og som ofte fremhæves i lokale Høstberetninger, sees denne Sædart, uagtet den meget begunstigede Stilling, den indtager i Sædskiftet, at være noget vanskelig; den giver i 9 Aar nemlig kun i 2 Høstaar over Middelhøst; de mindst fluktuerende Afgrøder ere opnaaede i Sydøst-Jylland, derefter paa Fyen,

*) Høstudbyttets Stigen og Falden i de enkelte Aar er opgjort paa Tabellerne I a, b og c for hver Afgrødes Vedkommende, hvorimod Værdi-Udbyttet, Tab. II. kun er anført for hvert Treaar, ligesom at de Afgrøder, hvis Bevægelses-Retning ligner hinanden, eller ophæve hinanden, eller paa anden Maade staa hinanden nær, ere slaaede sammen for at lette Oversigten og formindske Tabellernes Antal.

Tab. I. a. Høsten i Forhold til Middelhøsten af 1883—85.

	1883—85		1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1886—88	1889—91	1892—94
	Hæsttub.	I Tdr.												
Hvede.	Sjælland.....	100	105,6	120,3	76,7	92,3	76,2	84,8	91,1	81,8	78,2	100,9	84,4	83,7
	Lolland-Falster.....	100	98,5	118,1	64,9	103,5	80,0	90,6	97,0	97,9	74,2	93,8	91,4	89,7
	Fyen.....	100	105,9	119,4	79,3	102,2	81,6	99,0	100,5	95,5	85,6	101,5	94,3	93,9
	Sydøstlige Jylland....	100	105,4	120,1	80,0	104,1	110,7	119,0	129,1	120,3	111,4	101,8	111,3	120,3
	Nordlige do.	100	96,1	96,1	91,5	88,0	52,1	68,2	60,8	60,8	56,9	94,6	69,4	62,1
	Sydvestlige do.	100	95,0	120,5	85,0	100,8	50,4	59,2	61,1	58,5	57,4	100,2	70,1	59,0
	Ialt.....	100	103,4	119,1	75,4	98,9	80,3	92,5	98,2	91,9	81,8	99,3	90,6	90,6
	Sjælland.....	100	105,5	109,8	93,6	98,0	106,3	115,3	122,1	117,0	90,0	103,0	106,5	109,7
	Lolland-Falster.....	100	119,9	114,5	85,0	116,2	105,6	118,5	138,5	141,7	96,8	106,2	113,4	125,7
	Fyen.....	100	108,7	113,1	92,6	112,4	96,3	114,5	118,1	111,5	94,4	104,8	108,1	108,0
Sydøstlige Jylland....	100	94,7	95,4	100,0	111,3	99,6	114,5	122,7	110,3	99,2	96,7	108,1	110,7	
Nordlige do.	100	67,6	76,3	79,1	86,1	84,6	103,5	101,9	101,2	85,3	74,3	91,4	96,1	
Sydvestlige do.	100	90,6	87,9	95,8	102,2	101,6	117,1	123,0	115,6	106,3	91,4	107,0	115,0	
Ialt.....	100	94,2	97,1	92,2	101,5	98,8	113,4	118,6	112,6	94,9	94,5	104,6	108,7	
Sjælland.....	100	109,4	115,1	106,1	91,9	113,3	107,1	118,4	81,8	99,5	110,2	104,1	99,9	
Lolland-Falster.....	100	108,0	118,7	105,9	102,4	109,2	106,3	118,6	87,7	103,8	110,9	106,0	103,4	
Fyen.....	100	113,8	118,8	104,8	100,1	105,0	109,8	115,7	82,0	101,8	112,5	105,0	99,8	
Sydøstlige Jylland....	100	112,9	91,9	114,7	88,5	105,0	106,1	119,6	77,5	104,9	106,5	99,9	100,7	
Nordlige do.	100	107,7	74,1	102,9	73,2	106,0	102,1	110,6	91,3	103,0	94,9	93,8	101,6	
Sydvestlige do.	100	116,3	84,7	117,0	85,3	114,8	105,1	121,9	84,8	111,9	106,0	101,7	106,2	
Ialt.....	100	111,0	104,8	107,7	91,1	109,4	106,6	117,7	82,9	102,7	107,8	102,4	101,1	
Sjælland.....	100	1,644900	1,07,4	113,6	112,7	87,5	121,2	108,4	125,1	63,3	113,1	111,2	105,7	100,5
Lolland-Falster.....	100	2,25800	1,06,6	113,9	102,0	94,8	128,2	122,6	135,0	82,7	127,7	107,5	115,2	115,1
Fyen.....	100	778700	1,15,7	119,6	110,5	100,1	110,4	111,8	126,5	76,3	112,1	115,3	107,4	105,0
Sydøstlige Jylland....	100	2,070600	1,009,9	94,5	107,9	90,8	113,2	105,3	127,6	84,1	120,4	104,1	103,1	110,7
Nordlige do.	100	1,482500	1,11,9	83,9	104,0	69,1	121,6	110,6	132,1	107,5	128,2	99,9	100,4	122,6
Sydvestlige do.	100	1,512100	1,107,9	87,0	109,1	83,3	127,2	114,2	135,4	103,1	126,5	101,3	108,2	121,7
Ialt.....	100	7,714600	1,09,8	98,2	108,4	85,5	119,4	109,8	129,6	88,3	120,7	105,5	104,9	112,9

Anm. Sjælland omfatter de 5 sjællandske Amt; Lolland-Falster Maribo Amt; Fyen, Odense og Svendborg Amt; det sydøstlige Jylland Amterne Randers, Aarhus og Vejle; Nordjylland Hjørring, Aalborg og Thisted; det sydvestlige Jylland Viborg, Ringkjøbing og Ribe Amt.

Tab. I. b. Høsten i Forhold til Middelhøsten af 1883—85.

	1883—85		1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1886—88	1890—91	1893—94
	Høstudd. i Tdr.	Førholdst.												
Blandsød.														
Sjælland.....	712700	100	107,7	114,8	105,1	93,1	147,0	140,2	154,3	102,3	140,1	109,2	126,8	132,2
Lolland-Falster.....	168800	100	106,6	119,0	101,8	104,6	151,5	145,7	160,6	109,6	146,3	109,1	133,9	138,8
Fyen.....	410300	100	114,0	119,1	108,1	101,4	161,5	166,4	182,1	119,0	164,8	113,7	143,1	155,3
Sydøstlige Jylland.....	233200	100	106,3	97,2	108,0	92,6	180,2	179,4	210,0	139,7	191,5	103,8	150,7	180,4
Nordlige do.....	161500	100	109,1	90,2	102,1	75,9	170,0	165,0	191,0	157,5	187,3	100,5	137,0	178,6
Sydvestlige do.....	147100	100	102,8	91,5	108,1	88,4	201,8	189,9	190,0	160,7	203,1	100,8	160,0	184,6
Ialt.....	1,833600	100	108,6	109,9	105,8	94,1	161,4	157,8	176,3	121,0	162,0	108,1	137,8	153,1
Bølgæsød.														
Sjælland.....	116000	100	137,3	150,1	104,2	103,6	74,1	72,4	77,2	52,2	63,4	130,5	83,4	64,3
Lolland-Falster.....	50300	100	116,7	148,5	103,1	110,1	98,6	84,0	96,8	71,4	72,8	122,8	97,6	80,3
Fyen.....	41900	100	136,2	143,0	108,5	99,4	82,7	80,0	88,7	62,4	57,3	129,2	87,4	69,5
Sydøstlige Jylland.....	28200	100	114,0	100,5	104,5	77,9	62,0	56,5	62,0	48,2	53,5	106,3	65,5	54,6
Nordlige do.....	17900	100	122,6	112,0	80,0	87,3	56,5	74,8	89,3	80,8	93,8	104,9	72,9	88,0
Sydvestlige do.....	12400	100	119,2	105,6	117,7	95,6	73,9	75,3	80,0	62,7	73,5	114,2	81,6	72,1
Ialt.....	266700	100	129,0	138,8	103,7	100,1	77,6	74,0	81,9	59,5	65,7	123,8	83,9	69,0
Boghvede.														
Sjælland.....	2370	100	89,5	72,4	104,0	106,3	128,1	136,5	106,7	100,4	94,3	88,6	123,6	100,5
Lolland-Falster.....	210	100	63,8	80,0	80,0	80,0	328,6	328,6	355,2	301,9	341,0	74,6	245,7	332,7
Fyen.....	12230	100	92,9	94,4	100,8	100,5	97,3	90,2	70,3	77,7	96,6	96,0	96,0	81,5
Sydøstlige Jylland.....	61290	100	90,9	78,5	75,3	96,6	73,4	82,5	63,2	71,9	78,5	81,6	84,2	71,2
Nordlige do.....	10850	100	86,1	46,5	74,7	97,4	116,3	124,9	109,6	91,3	91,8	69,1	112,9	97,6
Sydvestlige do.....	150750	100	81,5	84,2	74,1	104,8	71,8	85,4	51,4	107,9	102,1	79,9	87,3	87,1
Ialt.....	237700	100	84,8	83,1	75,8	102,1	76,3	87,4	58,9	96,4	95,4	81,2	88,6	83,6
Raps.														
Sjælland.....	2760	100	116,5	116,5	107,6	112,2	48,4	49,9	50,3	53,6	50,8	113,5	70,2	51,6
Lolland-Falster.....	600	100	195,3	212,5	140,6	113,3	53,3	53,3	53,7	46,7	66,6	182,8	73,3	55,7
Fyen.....	9000	100	113,1	108,8	95,7	104,8	31,5	38,4	34,5	34,0	36,0	105,9	58,3	34,8
Sydøstlige Jylland.....	1240	100	98,4	87,2	71,5	114,9	94,5	95,0	92,2	65,0	69,8	85,7	101,5	75,7
Nordlige do.....	1160	100	117,8	120,0	101,7	102,6	61,6	64,6	63,5	63,8	65,1	113,2	76,3	64,1
Sydvestlige do.....	1530	100	102,1	107,0	103,6	104,7	21,6	28,8	21,7	27,4	27,4	104,2	51,7	25,6
Ialt.....	16290	100	114,9	112,9	98,7	107,0	41,3	46,3	43,1	41,6	43,0	108,8	64,9	42,6

Tab. I. c. Høsten i Forhold til Middelhøsten af 1883—85.

	1883		85		Forholdt.										1886	1888	1888	1892
	Hestudyfte	Forholdt.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	—88	—91	—94				
Rodfrugter.																		
Slælland.....	Tal 2,906400	100	97,4	102,3	77,1	94,1	229,4	242,0	244,8	222,6	250,4	92,3	188,5	239,3				
Lolland-Falster.....	530600	100	106,4	104,8	77,9	118,3	464,4	533,8	514,9	439,2	567,0	96,4	372,2	525,0				
Fyen.....	961200	100	106,9	114,2	84,9	115,0	307,0	324,0	307,6	315,5	354,3	102,0	248,7	325,8				
Sydøstlige Jylland.....	1,405300	100	103,7	81,4	91,6	99,3	323,2	303,4	311,2	280,5	342,0	92,2	242,0	311,2				
Nordlige do.....	855990	100	97,5	73,2	90,7	92,0	256,3	246,3	257,8	234,0	266,3	87,5	198,2	252,4				
Sydvestlige do.....	770500	100	97,7	85,4	88,8	103,7	373,5	344,7	372,2	357,7	391,3	90,6	274,0	373,7				
Talt.....	7,429900	100	100,6	95,0	83,7	100,3	292,4	296,6	299,5	280,2	320,1	93,1	229,8	299,9				
Kartofler.																		
Slælland.....	843300	100	111,4	120,5	76,9	127,8	101,8	103,2	146,1	158,1	121,1	102,9	110,9	141,8				
Lolland-Falster.....	65100	100	117,4	126,4	79,7	104,2	70,8	73,9	151,6	150,6	129,3	107,8	83,0	143,8				
Fyen.....	325500	100	111,6	118,6	79,6	101,8	80,1	92,4	124,3	130,7	111,5	103,3	91,4	122,2				
Sydøstlige Jylland.....	491100	100	106,4	109,3	83,5	115,2	75,5	101,5	125,6	148,6	100,1	99,7	97,4	124,8				
Nordlige do.....	952800	100	97,2	99,4	84,4	136,2	85,1	105,4	134,0	151,6	116,2	93,7	108,9	133,9				
Sydvestlige do.....	760000	100	103,4	97,9	85,0	126,1	93,0	104,9	131,0	160,7	124,8	95,4	108,0	138,8				
Talt.....	3,437800	100	105,1	108,0	82,0	125,0	88,8	102,4	134,5	152,8	116,8	98,4	105,4	134,7				
Agerho.																		
Slælland.....	Læs 355220	100	74,2	92,0	108,1	88,0	158,2	141,9	159,6	70,2	138,9	91,4	129,4	122,9				
Lolland-Falster.....	64760	100	81,4	97,5	110,3	107,1	200,3	159,2	168,8	79,1	141,8	97,4	156,2	129,9				
Fyen.....	141150	100	86,1	113,4	122,7	107,7	161,7	150,8	152,0	72,2	131,7	107,4	140,1	128,6				
Sydøstlige Jylland.....	96700	100	103,5	108,2	96,3	115,4	145,7	138,3	153,7	72,7	130,3	102,7	133,1	118,9				
Nordlige do.....	116380	100	105,8	78,7	90,0	101,6	135,1	126,3	134,8	72,9	123,8	91,5	121,0	110,5				
Sydvestlige do.....	89490	100	103,2	92,2	94,1	121,4	107,0	92,0	101,2	65,3	102,5	96,5	106,8	89,7				
Talt.....	861700	100	87,3	96,0	102,4	101,2	152,9	137,0	153,9	71,2	131,1	95,2	130,4	118,7				
Engho.																		
Slælland.....	150410	100	84,4	91,5	96,1	97,2	121,3	99,9	105,7	66,0	95,6	90,7	106,1	88,9				
Lolland-Falster.....	31660	100	105,7	108,1	119,2	110,6	134,8	99,7	104,9	69,7	90,0	111,0	111,7	88,2				
Fyen.....	89770	100	98,0	95,9	101,9	106,3	115,2	100,1	110,3	75,8	103,6	98,6	107,2	96,6				
Sydøstlige Jylland.....	256620	100	95,6	83,4	102,0	102,0	120,2	101,6	104,8	76,1	107,4	93,7	107,9	96,1				
Nordlige do.....	203350	100	98,1	81,6	105,2	96,8	111,0	119,7	102,1	70,7	100,0	95,0	109,2	90,9				
Sydvestlige do.....	393860	100	96,0	92,8	102,7	113,4	113,2	107,2	105,7	85,9	108,9	97,2	111,3	103,5				
Talt.....	1,125670	100	95,2	89,0	102,5	105,0	115,9	103,1	105,2	81,7	104,2	95,6	108,0	97,0				

Tab. II. Høstens Værdi i Forhold til 1883—85.

		1883—85	For-	1886	1889	1892	
		Høstens	holdstal	—88	—91	—94	
		Værdi					
		Mill. Kr.					
Hvede, Rug og Byg.	Sjælland	41,330	100	93,2	107,1	85,3	
	Lolland-Falster ..	11,067	100	95,9	105,2	87,1	
	Fyen	17,703	100	95,5	109,2	85,8	
	Sydøstl. Jylland..	21,607	100	83,5	104,0	86,1	
	Nordl. do. ..	13,357	100	76,5	103,8	90,6	
	Sydvestl. do. ..	14,114	100	82,9	109,9	93,6	
	Ialt...	119,178	100	88,9	105,8	87,2	
Havre og Blandsæd.	Sjælland	19,080	100	93,9	113,8	98,7	
	Lolland-Falster...	3,183	100	96,1	128,1	114,3	
	Fyen.....	9,098	100	100,7	128,7	113,7	
	Sydøstl. Jylland..	17,725	100	86,8	112,3	105,5	
	Nordl. do. ..	11,745	100	89,2	109,7	119,5	
	Sydvestl. do. ..	12,623	100	89,3	116,9	117,8	
	Ialt...	73,454	100	91,6	115,8	109,5	
Ærter, Bøg- hvede og Raps.	Sjælland.....	1,732	100	107,8	73,2	53,5	
	Lolland-Falster...	0,714	100	106,4	90,1	68,3	
	Fyen.....	0,917	100	97,3	74,9	53,3	
	Sydøstl. Jylland..	1,034	100	76,9	74,2	56,7	
	Nordl. do. ..	0,316	100	97,8	97,1	92,7	
	Sydvestl. do. ..	1,672	100	72,7	84,7	75,5	
	Ialt...	6,385	100	91,4	79,7	63,5	
Rødfrugter.	Sjælland.....	6,299	100	90,7	139,7	172,4	
	Lolland-Falster...	0,789	100	97,8	256,6	498,6	
	Fyen.....	2,254	100	95,1	150,4	209,1	
	Sydøstl. Jylland..	3,182	100	87,8	146,5	183,4	
	Nordl. do. ..	4,277	100	82,0	122,7	128,9	
	Sydvestl. do. ..	3,652	100	84,0	133,9	150,8	
	Ialt...	20,453	100	88,0	141,5	177,8	
Høafgrøder.	Sjælland.....	16,961	100	78,7	112,0	96,4	
	Lolland-Falster..	3,231	100	88,6	130,5	101,9	
	Fyen.....	7,628	100	94,8	110,8	99,9	
	Sydøstl. Jylland..	9,284	100	88,3	98,4	87,0	
	Nordl. do. ..	8,509	100	86,2	94,0	84,9	
	Sydvestl. do. ..	12,423	100	89,2	95,0	87,4	
	Ialt...	58,036	100	85,9	104,4	92,0	
Høsten ialt.	Sjælland.....	85,402	100	90,6	110,1	96,3	101,0
	Lolland-Falster ..	18,984	100	95,2	119,2	110,6	108,3
	Fyen.....	37,600	100	96,1	115,9	102,0	104,7
	Sydøstl. Jylland..	52,832	100	85,6	107,7	98,0	97,1
	Nordl. do. ..	38,204	100	83,4	105,5	102,3	97,1
	Sydvestl. do. ..	44,484	100	86,2	108,7	102,8	99,2
	Ialt...	277,506	100	89,0	110,2	100,6	99,9

Middeltal for
1886—1894.

hvad saaledes begrundes, at hin har en Forøgelse, denne den mindste Indskrænkning i Besaaningen, men vel at mærke er Besaanings-Arealerne i disse Landsdele langt mindre end paa Lolland-Falster, og dette ikke alene forholdsvis, men ogsaa absolut. Hvedens Foldudbytte i de forskjellige Landsdele synes ikke at variere væsentlig, hvad dog maa begrundes i, at de Landsdele, der egentlig ikke kunne karakteriseres som Hvedeegne, kun udsaaer denne Kornsort i meget kraftig og stærkt kultiveret Jord. I Sammenligning med Treaaret 1883—85, hvor Hveden opgives at have givet 12,9 Fold paa Øerne og 11,3 i Jylland, viser Treaaret 1892—94 et Middeludbytte af 13,2 Fold paa Øerne og 13,3 i Jylland, altsaa en kjendelig Stigning for Jyllands Vedkommende (c. 18 pCt.).

Rugen giver i Sammenligning med Hveden et langt mere egalt Udbytte fra Aar til andet, men Foldudbyttet er betydelig lavere end Hvedens. Saaledes angives dette for 1883—85 for Øerne til 10,7 mod 11,6 i 1892—94 og for Jylland til 9,9 i begge Perioder. Medens der saaledes ikke synes at være nogen Fremgang for Jyllands Vedkommende, giver Øerne nu et Fold mere mod tidligere. Rug-Avlen som Helhed udviser en Stigning af c. 9 pCt., altsaa samme Procent-Stigning, som Hveden udviste Nedgang, men i Tøndetal er Stigningen jo langt betydeligere, idet Fremgangen for Rug er c. 365,000 Tdr., medens Nedgangen for Hveden kun er c. 117,000 Tdr. Forøgelsen er størst paa Lolland-Falster, derefter følger Sydvest-Jylland; i Nordjylland er den noget under Middeludbyttet for 1883—85, og dette ikke alene i sidste Treaar, men det karakteriserer Landsdelen gennem hele Aarrækkens Middeltal. For de øvrige Landsdele er Stigningen temmelig regelmæssig og ret ensartet fra Treaar til Treaar. Landets Rugavl er nu omtrent 4,6 Mill. Tdr. eller omtrent 4 Gange saa stor som Hvedehøsten. Værdien af sidste Aarrækkes Rughøst er omtrent 7 pCt. under Middelværdien i 1883—85, uagtet Høstmængden er stegen

med 8 pCt.; Prislefaldet her er dog saaledes ikke slet saa betydeligt som for Hveden.

Bygavlen er den Sædproduktion, der i den omhandlede Aarrække har været mest konstant. Høstudbyttet er størst i første Treaar 1886—88 og gaar jævnt nedad og slutter i sidste Treaar med omtrent samme Middel-Udbytte som i Aarrækken 1883—85. Bevægelsen er her den modsatte af hvad der fandt Sted for Rugens Vedkommende. Der findes ligeledes kun ubetydelige Forskydninger fra Landsdel til Landsdel; den største Forøgelse har fundet Sted i det sydvestlige Jylland, den Landsdel, der havde den absolut og forholdsvis mindste Udsæd. Foldudbyttet er gaaet noget frem i sidste Treaar, sammenlignet med Udbyttet i 1883—85, mest i Jylland, idet det udviser 9,2 mod 8,3 Fold, paa Øerne 11,1 mod 10,7. Da Udbyttet som Helhed ikke er steget, er det besaaede Areal altsaa indskrænket noget. Værdien af Byghøsten angives til 8 Mill. Kr. mindre Værdi i 1892—94 mod 1883—85, og da Høstudbyttet er omtrent det samme, er Prislefaldet c. 14 Procent. I Tønde Antal giver Bygget omtrent samme Udbytte som Rug og Hvedehøsten tilsammen, nemlig c. 5,5. Mill. Tdr.

Havrehøsten udviser en Stigning, der i Gjennemsnit for hele Landet andrager omtrent 13 Procent. Stigningen er i Hovedsagen foregaaet jævnt i hele Aarrækken, men der findes ret i Øje faldende Forskjelligheder i Bevægelserne i de respektive Landsdele. I de tre Treaar sees der saaledes at have fundet en jævn Nedgang Sted paa Sjælland og Fyen, der slutte Aarrækken med en lille Stigning udover Høstudbyttet i 1883—85. I de andre Landsdele er Bevægelsen temmelig ensartet og jævnt stigende fra Treaar til Treaar, og naaer 22—23 Procent i det nordlige og sydvestlige Jylland, hvor Bevægelsen er mest udpræget. Der har saaledes fundet nogen Forskydning Sted i Produktionen fra Landsdel til Landsdel, ligesom der er foregaaet en Forøgelse af de besaaede Arealer. Foldudbyttet er steget ensartet for Jylland og

Øerne nemlig med 0,7 Fold, respektive fra 10,3—11,0 og 11,8—12,5 Fold. Udbyttets samlede Stigning andrager omtrent 1 Mill. Tdr. fra 7,7 Mill. Tdr. til 8,7 og er saaledes den største af vore Kornproduktioner og repræsenterer over $\frac{1}{3}$ af hele Landets Kornavl i Tøndeantal. Værdien af Havrehøsten stiger lidt fra 1883—85 til 1892—94 nemlig med 1,1 Mill. Kr. fra 59,1 til 60,2 Mill., hvad altsaa er omtrent 2 Procent, men da Udbyttet var stegen med 13 Procent, viser denne Sædart ogsaa en ret anselig Prisnedgang.

Blandkorn er en Sæd, der i Hovedsagen hører den nyere Tid til, men som udvikler sig stærkest af alle Sæd-Afgrøder, og indtager nu en anselig Plads i Afgrøderne. I Aarene 1876—78 opgaves Høsten at være omtrent 1 Mill. Tdr. aarlig, i 1883—85 naaer Udbyttet 1,8 Mill. og i 1892—94 er Høsten stegen til 2,8 Mill. Tdr. Stigningen i her omhandlede Tidsrum er 53 Procent for hele Landet, men denne er ulige fordelt i de forskellige Landsdele. Paa Sjælland og Lolland-Falster er der kun 32 og 39 Procent, paa Fyen 55 og i Jylland 79 til 85 Procent, størst i den sydvestlige Del. Dette anselige Merudbytte skyldes i Hovedsagen en forøget Udsæd, men en Forøgelse i Foldudbyttet spiller dog ikke en uvæsentlig Rolle og er formentlig især stor for Jyllands Vedkommende, omtrent dobbelt saa stor som Havrens. Afgrødens Værdi anslaaes til 16,3 Mill. Kr. mod 23,1 Mill. i sidste Treaar og viser saaledes en Stigning af omtrent 41 Procent overfor Varemængdens Stigning 53 Procent.

Boghvede, Bælgsæd og Raps ere alle Afgrøder, der Aar for Aar spille en mindre væsentlig Rolle i Landbruget. Nedgangen er betydelig for alle Sorters Vedkommende, størst er Rapsen, nemlig 57 Procent, Bælgsæd viser en Nedgang af 31 Procent og mindst for Boghvede, nemlig 16. Nedgangen skyldes vel dels Prisfaldet og dels Usikkerheden ved Dyrkningen, ligesom at disse Afgrøders Plads i Sædskiftet i mange Tilfælde er bleven erstattet med Rodfrugter. Tilbagegangen skyldes nemlig udelukkende,

størst for Bælgsæds og Rapsens Vedkommende, en Indskrækning af Besaanings-Arealerne. For Rapsens Vedkommende er det særlig i det sydvestlige Jylland og paa Fyen, hvor Nedgangen er stor og mindst i det sydøstlige og nordlige (Thy) Jylland. Hele Landets Raps-Afgrøde er nu reduceret til c. 7000 Tdr., og er saaledes af lille Betydning for hele Landet som for de enkelte Landsdele. Afgrødens Værdi er falden 66 pCt., hvad altsaa viser et Prisfald i Lighed med Kornsorterne. Bælgsæden har som bekjendt nærmest sin Hjemstavn paa Lolland-Falster, hvor Høstudbyttet er lige saa stort som hele Jyllands; i Realiteten er det ogsaa her, hvor dens Indskrækning er mindst. Afgrødens Værdi er gaaet ned med 41 pCt. eller 10 pCt. udover Varemængdens. I Tønde Antal er Høstudbyttet af Bælgsæd og Boghvede omtrent ens, men dennes Hjemstavn er Jylland, særlig det sydvestlige, i Hede-Egnene, der producerer over Halvdelen af Høstudbyttet. Denne Landsdel besaaer ogsaa omtrent samme Arealer hermed som tidligere, og naar Middeltallet for sidste Treaar viser en betydelig Nedgang, er dette nærmest begrundet i den mislykkede Høst 1892, der her ramte denne Landsdel særlig haardt. Forholdet for Prisfaldet er omtrent det samme som for Bælgsæd.

Rodfrugtafgrøderne udvise en anselig Stigning i den omhandlede Aarrække. Om Dyrkningen af disse Afgrøder end har udviklet sig forholdsvis hurtig, saa foregaar Udviklingen dog altfor langsomt i Forhold til det Omslag, der har fundet Sted i Landbrugets Hovedproduktioner. Kartoffelhøsten er Landet over stegen c. 35 pCt., Fremgangen er mindst paa Fyen og det sydøstlige Jylland; størst paa Lolland-Falster og Sjælland. Det er dog i Jyllands nordlige og vestlige Landsdele, at Kartoffelavlens har sin særlige Betydning, og her er det i Særdeleshed Aalborg- og Ringkjøbing Amter, der frembringe den største Mængde. Disse to Amter haandhæve vedblivende deres fremragende Stilling i denne Pro-

duktion, idet Stigningen er respektive 46 og 45 pCt. Landets Kartoffelavl ansættes til 15,7 Mill. Kr. — en Stigning med 2 Mill. eller c. 14 pCt.; her ses altsaa ogsaa at have fundet et betydeligt Prisfald Sted. De egentlige Roe-Afgrøder ere voxede langt betydeligere end Kartofflerne. Udviklingen er størst, som det var at vente, paa Lolland-Falster, begrundet i, at Avlen af Sukkerroen her har sit Hjemsted. I denne Landsdel er Stigningen i Produktionen 100 : 520; herefter følger det sydvestlige Jylland, altsaa udelukkende Produktion af Foderroer, med 100 : 374; Fyen, med blandet Produktion, 100 : 326; Sydøst-Jylland, Nord-Jylland og Sjælland, hvor Udviklingen er mindst, nemlig 100 : 239, altsaa ikke halv saa stor som paa Lolland. For alle Landsdelene er Stigningen 100 : 300; som sagt, er dette en ret respektabel Fremgang, men den burde uden Tvivl have været 3 Gange saa stor.

Høafgrøderne fra de naturlige Græsarealer, Engene, ere i Hovedsagen kun underkastet de Forandringer i Høstudbyttet, som foraarsages af mere eller mindre gunstige Aar; nogen væsentlig Forandring i Høslæt-Arealer foreligger ikke. Den Landsdel, der lader sig mindst paavirke af Vejrligets Indflydelse, er det sydvestlige Jylland, der ogsaa overvejende i Aarrækken avler over Middelhøst, en Følge af at denne Landsdel anvender Overrisling i større Maalestok end andet Steds. Det er ogsaa denne Landsdel, som besidder de mest udstrakte Engarealer, der særlig have nydt godt af Hedeselskabets frugtbringende Virksomhed. Paa Sjælland og Lolland-Falster synes det sidste Treaars Middeltal for Afgrødens Størrelse at paavise en ret betydelig Tilbagegang; denne begrundes i Virkeligheden ved det for disse Landsdele særlig udprægede slette »Høaar« 1893. I Modsætning til Høhøsten paa Engene udviser Agerhøet en kjendelig og ret betydelig Fremgang, der i Virkeligheden er en Del større, end Middeltallet for sidste Treaar (c. 119) udviser. Dette Treaar paavirkes nemlig i saa høj Grad af det slette Høstaar 1893, hvor Høsten af Agerhø gik 29 pCt.

ned under Middeludbyttet for 1883—85; de to andre Aar i Treaaret viser en Stigning af 54 og 31 pCt. Det er i Særdeleshed paa Øerne, at Udviklingen her er fremtrædende; Lolland-Falster havde saaledes i Treaaret 1889—91 en Fremgang af 56 og i sidste Treaar, trods Misvæxten 1893, 30 pCt. Denne væsentlige Forøgelse i Høstudbyttet maa uden Tvivl nærmest tilskrives en forbedret Kultur, og at man efterhaanden skjænker Græsmarkerne en større og vel fortjent Opmærksomhed end tidligere. Udviklingen er mindst i det sydvestlige Jylland, hvad uden Tvivl begrundes dels i denne Landsdels store naturlige Græsarealer, dels i Jordbundsforholdene.

For næsten alle Afgrøder, der have væsentligst Betydning for vort Landbrug, har der saaledes fundet en tildels betydelig Fremgang Sted, der ganske vist tildels skyldes en Udvidelse af Sædarealet eller en Forskydning i dets Benyttelse, men ved Siden heraf kan man dog paavise en ret betydelig Fremgang i Foldudbyttet, der vel dels skyldes en forbedret Kultur, dels en Forædling eller Forbedring af den anvendte Udsæd. Der kan saaledes paavises en Fremgang i Treaaret 1892—94 mod 1883—85 af følgende Afgrøder:

Rug	c. 365,000 Tdr.	} Ialt c. 2,393,000 Tdr.
Byg	- 60,000 —	
Havre	- 995,000 —	
Blandsæd	- 973,000 —	

Nedgangen er væsentligst for Hveden, dernæst for Boghvede, Bælgsæd og Raps, hvad tilsammen udgjør omtrent 247,000 Tdr; der fremkommer saaledes en positiv Fremgang af omtrent 2,2 Mill. Tdr. af alle Arter, 10,2 pCt. eller over 1 pCt. aarlig. Samtidig er Tilvæxten for Rodfrugter 14,9 Mill. og Kartoffelavl 1,2 Mill. Tdr. og for Agerhø c. 150,000 Læs. Endvidere maa man erindre, at det slette Høstaar 1893 i meget høj Grad indvirker paa Middeltallet for dette Treaars Udbytte, hvorfor det forholdsvis Fremskridt i Virkeligheden er ikke uvæsentlig større.

Medens man saaledes har Grund til at glæde sig over at kunne konstatere en betydelig forøget Produktion af Jordenes direkte Udbytte, er den anden Side, Udbyttets forøgede Værdi, meget trist at iagttage, idet Forøgelsen ikke naaer videre end at formaa at dække Produkternes Prisfald, og dog beløber Forøgelsen, hvis den værdsættes efter samme lave Beregning, der er anlagt for Aaret 1894, sig til c. 34 Mill. Kr. eller 12,3 pCt. af Værdien af Høsten 1883—85. Om man end vil tillægge slig Beregning liden reel Værdi, idet man vil mene, at den i Hovedsagen er ren nominel, saa har den sin Berettigelse deri, at den ved sin Totalsum viser den samlede Produktforøgelse. Vel giver denne i sit endelige Udslag ikke nogen positiv pekuniær Fordel, men derfor er man ikke berettiget til at mene, at denne Aarrækkes Arbejde har været resultatløs; evnede vi ikke at frembringe denne Forøgelse af vor egen Jord, maatte det i Hovedsagen være erhværvet fra Ulandet i Form af Foderstoffer o. a. Igd.; og dette har som saadan, om der ikke kan paavises nogen direkte, saa dog en indirekte, Indtægts-Forøgelse, idet den forøgede Produktion har sparet Landbruget en direkte Udgift af det nævnte Beløbs Størrelse. Hvorvidt dette staaer i passende Forhold til de Ofre, der i Form af Kapital og Arbejde ere gjorte i det forløbne Tidsrum, er et andet Spørgsmaal, som her maa lades ubesvaret. Vil man spørge om Forholdet mellem de enkelte Landsdele, om de ret betydelige Forskjelligheder i Klima og Jordbund give et særlig fremtrædende Udslag, saa maa dette i Hovedsagen besvares benægtende, idet den Forskjel, der fremkommer i Udviklingen i de forskjellige Landsdele er saa lille, at Forøgelsen let opsluges ved de særlige forøgede Omkostninger, som Produktionen i den eller de respektive Egne maa have nødvendiggjort. For at belyse det indbyrdes Forhold maa man foretrække at anvende Mideltallene for Aarrækken 1886—94, istedenfor de i Tab. II. for 1892—94 anførte.

Forholdstal for Høstens Værdi.
1883—85. 1886—94.

Sjælland	100,0		99,0
Lolland-Falster	100,0		108,3
Fyen	100,0		104,7
Sydøstlige Jylland ...	100,0		97,1
Nordlige do. ...	100,0		97,1
Sydvestlige do. ...	100,0		99,2
Hele Landet			
	100,0		99,9

Lolland-Falster og dernæst Fyen ere herefter de Landsdele, der give en absolut Værdi-Førøgelse, men da denne for en væsentlig Del skyldes Frembringelsen af de kostbare Afgrøder: Sukkerroer, er disse Landsdeles tilsyneladende Forrang for de andre maaske noget illusorisk, men at Udviklingen her viser det største Udslag kan med og trods dette ikke benægtes, ligesom at der kan paavises en Forskjel af 11 pCt. mellem Lolland-Falster og det nordlige og sydøstlige Jylland, hvad dog ikke er nogen uvæsentlig Forskjel.

Ved denne Sammenligning af Produktionens Udvikling i de forskellige Landsdele, der saaledes stiller sig gunstigst for Lolland-Falster og Fyen og ugunstigst for det nordlige og sydøstlige Jylland, maa man imidlertid bemærke, at »Høstberetningerne« udelukkende give Oplysning om de høstede Afgrøder i Form af Fødemidler etc., samt Fodringsstoffer til Besætningernes Vinter-Fodring, hvorimod Høstberetningerne intet indeholde om de Afgrøder, der udvindes af Jorden i Form af Besætningernes Sommer-Fodring. Denne Faktor er imidlertid af lige saa væsentlig Betydning for det samlede Udbytte af Jorden, som den er vanskelig at værdsætte og saaledes at inkludere i den statistiske Oversigt, naar denne skal give et nogenlunde paalideligt Resultat. »Græsnings-Arealerne« ere imidlertid af meget forskjellig relativ Størrelse i Landsdelene; saaledes indtage de naturlige og besaaede Græs-Arealer paa Øerne ned til 35 pCt. af hele det af Agerbruget anvendte, hvorimod det i Jylland

stiger til 55 pCt. Om en Td. Ld.'s Græsnings-Værdi end er langt større i Landets frugtbare Egne end i de ringere, saa kan denne væsentlige Forskjel i Arealets Benyttelse let ændre en Del i de ovenfor paaviste Udslag, saaledes at disse blive mindre fremtrædende, ligesom at de i sig selv udviskes noget ved at de større Sædarealer fordre en forøget Driftsudgift.

For saa vidt man i Resultaterne af denne Oversigt vil søge en Forbindelse mellem Produktions-Udbyttet af Jorden og de af Bureau-Chef Rubin konstaterede Prisfald i Jordens Værdi, denne som Udslag og hin som Aarsag, saa kan en saadan Forbindelse heldigvis ikke findes, hverken i Hovedretningernes Bevægelse eller i disses noget forskjelligartede Udslag i de respektive Landsdele. Hvor stor en Forskjel der end er paa en »produktiv« og en »uproduktiv« Ejendoms Værdi, saa har denne Faktor ondt ved at gjøre sig gjældende i en almindelig Oversigt, men et Udslag af denne Faktors Virkning kommer dog maaske til Syne i det omnævnte statistiske Værk »Salg af Landejendomme i Danmark« S. 195—197 i Oversigten over »Tvangsavktioner«. Det sees nemlig her, at Tvangsavktionernes Hyppighed, der fremvise en enorm Stigning fra 1885—18⁸⁶/₈₈, altsaa samtidig med at der finder en meget betydelig Nedgang Sted i Produktionsudbyttet, er betydelig aftagende fra 1886—88, 1889—91, 1892—94, nemlig i Forhold som 100 : 80 : 48. Produktionen er ganske vist ikke gaaet op i dette Tidsrum i samme Grad som dette Forhold har forbedret sig, hvad heller ikke var at vente, da andre meget væsentlige Faktorer influere derpaa, men Bevægelsesretningen er i begge Tilfælde den samme, og man tør vel i Hovedsagen udtale, at i samme Grad som Landbruget som Helhed, lige saa vel som det enkelte Landbrug, evner at hæve sine Produktioner i noget kjendeligt Forhold, i samme Grad vil i hvert Fald dets Modstandsevne mod Katastrofen »Tvangsavktion« voxе.

De her paapegede Resultater af Høsten i Aarrækken 1886—94, saaledes som de ere opgjorte som Middeltal for de respektive Treaar, maa vel at mærke iagttages under et, idet de, samtidig med at vise Bevægelses-Retningen, vise de Uregelmæssigheder i samme, der fremkomme som Følge af ugunstige Høstaar. Saafremt der var valgt en længere Aarrække end »Treaaret«, vilde man bedre have kunnet udjævne de fremkomne Uregelmæssigheder, men derved vilde man samtidig have udvisket de daarlige Høstaars Indflydelse, en Faktor der er af saa alvorlig Betydning for Landbruget, at man absolut bør regne med den og derfor maa give den Lejlighed til at vise sig i en Undersøgelse som nærværende. Den valgte Beregningsmaade har saaledes formentlig sine Fordele ved Siden af sine Mangler; disse betegnes navnlig ved, at man ikke kan drage en absolut ligeartet Sammenligning mellem de respektive Treaar, men stedse maa tage de givne Forhold med i Betragtning, der i saa omfattende en Grad influere paa Høstudbyttet. — En lignende Kritik kan man anvende over for det valgte Udgangspunkt, Treaaret 1883—85, men en saadan kan ikke rokke ved det uddragne Resultat, at Høstens Udbytte siden da repræsenterer en Forøgelse, der svarer til en nominal Værdi af c. 34 Mill. Kr.

Som Suplement til den alt anførte Bevægelse i Høstudbyttet og dens Værdi vedføjes en lille Sammenligning mellem Femaarene 1875—79 og 1890—94, altsaa for det sidste Tyveaar. En saadan giver nemlig et ret karakteristisk Billede af Udviklingen og Forholdene i de to Hoved-Landsdele, Øerne og Jylland. Naar de to sukkerroedyrkende Amter, Maribo og Odense, undtages, evner Øernes Amter ikke at naa op til det Værdi-Udbytte, som Høsten androg i 1875—79; derimod udvise samtlige jyske Amter en ret anselig Stigning derover. Høstens Værdi gaaer saaledes op med 21 Mill. Kr. for Jylland, medens den daler med 3 Mill. for Øerne. Dette Forhold er dels en naturlig Følge af

Tab. III. Forholdstal for
Høstens Værdi i Landets Amter
(Aargang 1883—86 = 100).

	1875— 79	1887— 90	1990— 94	Forskjel mellem 1875-79 og 1890-94
Kjøbenhavns Amt	111,3	100,3	102,0	÷ 9,3 %
Frederiksborg —	109,8	97,7	102,4	÷ 7,4 —
Holbæk —	113,4	95,0	107,8	÷ 5,6 —
Sorø —	110,7	98,1	106,1	÷ 4,6 —
Præstø —	114,5	101,1	109,2	÷ 5,3 —
Bornholm —	97,8	90,5	99,5	+ 1,7 —
Maribo —	116,0	103,5	116,9	+ 0,9 —
Svendborg —	110,8	99,6	106,7	÷ 4,1 —
Odense —	108,3	101,6	113,3	+ 5,0 —
Vejle —	99,4	95,1	110,8	+ 11,4 —
Aarhus —	99,9	94,4	109,1	+ 9,2 —
Randers —	100,9	94,0	107,6	+ 6,7 —
Aalborg —	92,8	90,8	112,7	+ 19,9 —
Hjørring —	91,2	92,4	111,5	+ 20,3 —
Thisted —	79,7	91,4	107,3	+ 27,6 —
Viborg —	86,9	95,5	113,6	+ 26,7 —
Ringkjøbing —	80,0	95,9	109,5	+ 29,5 —
Ribe —	95,1	98,1	107,6	+ 12,5 —
Øerne	111,3	99,3	108,8	÷ 2,5 —
Jylland	92,3	94,3	109,2	+ 16,9 —
Hele Landet	102,3	96,9	108,6	+ 6,3 —

Prisfaldet, der i føleligst Grad rammer de mest udprægede Kornegne, men ved Siden heraf begrundes det i, at Jylland ved sit lavere Kultur-Standpunkt har havt lettere ved at udvikle sig, end Øerne have evnet det. Udviklingen i det længere Tidsrum er saaledes forholdsvis størst i Jylland*), ligesom dette rammes mindre haardt af Prisfaldet end Øerne, men heraf følger dog ikke, at disse i

*) Dette Forhold er ogsaa naturligt begrundet i de lokale Forhold, idet selve »Agerlandet« udvides i det omhandlede Tidsrum meget væsentlig i Jylland nemlig med 23 pCt., idet det stiger fra 2,2 Mill. til 2,7 Mill. Tdr. Ld., eller med 540,000 Tdr. Ld. = 54 □ Mile. Paa Øerne er derimod Bornholm den eneste Landsdel, hvor der fremtræder nogen væsentlig Areal-Udvidelse af Agerlandet, nemlig 15 pCt.

store Træk besidde mindre Modstandsevne end hine overfor Tidernes nuværende Ugunst; men det beviser snarere, at Landbruget i tidligere Tider var langt mere lukrativt paa Øerne end i Jylland, — en Forskjel som nu er en Del udjævnet, Landsdel sammenlignet med Landsdel.

Frederiksberg, Fbr. 1896.

J. Winkel.
